

DE ONBEKENDE DERDE

Wat er gebeurt als je er niet uitkomt met de tweede corrector

Het kan iedereen overkomen. U heeft naar eer en geweten het examenwerk van uw leerlingen nagekeken en alles op de Wolf-lijsten ingevuld. Het werk wordt aangetekend verstuurd naar de school van de tweede corrector. Dan begint het lange wachten. De tweede corrector, zelf net klaar met het nakijken en beoordelen van zijn eigen werk, heeft tijd nodig om de grote stapel met gemaakte examens grondig door te nemen. Na verloop van tijd ontvangt u een telefoontje (of een mailtje) en al snel blijkt dat de collega van de andere school het niet eens is met de punten zoals u die heeft voorgesteld. Wat nu?

Lisa Oskamp en Ben Vriesema zijn redacteurs van Kleio.

Uiteraard is het verstandig om te proberen in alle redelijkheid met elkaar over de gemaakte antwoorden te debatteren. Nadeel is alleen dat de tweede corrector het werk van uw kandidaten voor zijn neus heeft. Niet zelden zijn er leerlingen die er in drie uur examentijd in slagen om maar liefst twaalf tot zestien kantjes vol te pennen met antwoorden. Onbegonnen werk dus om gehele klassen te kopiëren, het is simpelweg te veel. De tweede corrector leest de antwoorden van uw leerling voor en u pijnigt uw hersens om een argument te verzinnen waarom u ook alweer aan dat antwoord punten had toegekend. Iets waar de tweede corrector het helemaal niet mee eens is. Een lange (soms verbeterde) discussie volgt. Omdat geschiedenis een discussie zonder eind is, is het heel goed mogelijk om van het antwoordmodel af te wijken. Immers, met een goed onderbouwde argumentatie is het bij ons vak mogelijk antwoorden goed te rekenen die niet in het antwoordmodel worden genoemd. Geschiedenis is geen optelsom, het is een van de mooie zaken van ons vak dat leerlingen leren – met goed onderbouwde argumenten – zich een mening te vormen. Maar stel, om terug te komen

op het gesprek met uw tweede corrector, u komt er niet uit. Wat kunt u doen? Welke tools heeft u in handen om recht te doen aan de antwoorden van uw leerlingen?

In dit artikel schetsen wij twee casussen die bij de Kleio-redactie zijn binnengekomen naar aanleiding van het centraal examen, afgenomen in mei 2015. Door middel van deze casussen kunt u lezen welke mogelijkheden er zijn voor een examinerator.

(COR)RECTOR

Casus 1: een collega van een middelbare school vertelde het volgende. Na veel gesoebat over verschillende antwoorden van leerlingen en getouwtrek om punten, bleken de standpunten van de eerste en tweede corrector nog steeds haaks op elkaar te staan. Zelfs na een interpellatie van een collega van de geschiedenissectie werd er geen compromis bereikt. De examiner bleef keihard achter de antwoorden van zijn leerlingen staan, de tweede corrector was het niet eens met de gegeven punten en wilde er in bepaalde gevallen 8 punten afhalen (let wel: dat was bij het afgelopen examen meer dan 10 procent van de totale punten).

De examiner restte niets anders dan het geschil te melden bij het 'bevoegd gezag' (in casu de rector van de school). Deze stelde zich op de hoogte van de woordelijke

schermutselingen die er geweest waren over de te verdelen punten en vroeg of de docent achter zijn (stand)punt bleef staan. Dat was zo, en dus werd er contact gezocht met het 'bevoegd gezag' van de tweede corrector. Opmerkelijk genoeg bleek het 'bevoegd gezag' onderdeel te zijn van de onenigheid, omdat de rector de tweede corrector bleek te zijn. Hij wilde zelf graag nog een eindexamenklas onderwijzen. Uiteraard heeft de rector (de tweede corrector) zich terug moeten trekken en het geschil aan een corrector overgedragen. De vraag die dan opspeelt is of deze persoon de durf heeft om de tweede corrector (ergo zijn 'meerdere') voor het hoofd te stoten door een prettige oplossing voor beide partijen te zoeken.

'Bevoegd gezag' van de ene school en (nieuw) 'bevoegd gezag' van de andere school gingen

vervolgens in beraad, maar ook daar kwam geen voor beiden bevredigend compromis uit naar voren. Er was dus een patstelling ontstaan. Om er toch voor te zorgen dat er op het afgesproken tijdstip een uitslag bekend zou worden gemaakt, werd via de Inspectie een derde (onafhankelijke) partij ingeschakeld, namelijk het College voor Toetsen en Examens. Het werk van de leerlingen werd vanaf het adres van de tweede correctorschool verstuurd naar een onbekende plek in Nederland. Overleg met de derde corrector is niet mogelijk, sterker nog, u weet niet wie deze persoon is.

De geïnterviewde collega was laaiend toen bleek dat het examenwerk van de leerlingen was opgestuurd (door de tweede corrector), met daarbij commentaar in de vorm van een brief met uitleg over de door hem toegekende (lees: in mindering gebrachte) punten. Of de derde corrector dus

'OVERLEG MET DE DERDE CORRECTOR IS NIET MOGELIJK, STERKER NOG, U WEET NIET WIE DEZE PERSOON IS'

altijd volledig blanco het werk nakijkt, is niet zeker.

Het werk van genoemde derde corrector valt niet te benijden. Dat een collega uit het geschiedenisveld tijd vindt om – nadat hij zijn eigen nakijkwerk heeft afgerond, en vervolgens secuur als tweede corrector is opgetreden – ook nog als derde corrector te fungeren en binnen afzienbare tijd wederom een (grote) hoeveelheid nakijkwerk moet zien te klaren, valt alleen maar te respecteren. En dat terwijl het werk al door twee collega's is nagekeken. Zo'n onafhankelijke derde corrector moet uiteraard zeer goed op de hoogte zijn van de nieuwe examens, met de kenmerkende aspecten en uiteraard de historische contexten. ►

IN 2015 IS ER TIEN KEER EEN DERDE CORRECTOR INGEZET.¹

Vak	Inzet derde corrector
Economie	2 keer
Engels	2 keer
Geschiedenis	2 keer
Nederlands	2 keer
Tekenen	1 keer
Wiskunde	1 keer

WIE IS DE DERDE CORRECTOR?

De Inspectie van het Onderwijs schakelt het College voor Toetsen en Examens (CvTE) in als er een derde corrector nodig is. Het CvTE maakt daarbij gebruik van docenten die een rol hebben als corrector/examinator bij de staatsexamens vo. Deze docenten wordt gevraagd deze taak op zich te nemen.

Eisen waar de derde corrector aan moet voldoen:

- Bevoegd: eerste- of tweedegraads lesbevoegdheid;
- Bekwaam: geeft les aan examenklassen of is maximaal 5 jaar gestopt met lesgeven aan examenklassen;
- Niet ouder dan 70 jaar.

Bron: College voor Toetsen en Examens

Een verantwoordelijke en zeer moeilijke taak. Het is trouwens mogelijk dat een derde corrector als onafhankelijk examinator heeft gefungeerd zonder dat deze de (nieuwe) examenstof als opleider aan leerlingen heeft overgebracht. Een corrector die via het College van Toetsen en Examens is ingeschakeld, mag daar namelijk tot maximaal vijf jaar na het pensioen werkzaam blijven. Maar, om terug te keren naar de casus: het 'bevoegd gezag' ontvangt de uitslag van uw leerlingen per mail nadat de derde corrector zijn taak erop heeft zitten. Over deze uitslag kan niet gedebatteerd worden: de uitslag zoals die is bepaald door de derde corrector dient te worden geaccepteerd. Dat na ontvangst van het werk bleek dat er in sommige gevallen punten waren opgeteld die zowel eerste als tweede corrector niet hadden gezien én dat er bij sommige antwoorden veel meer

punten waren afgehaald dan beide correctoren hadden vastgesteld, zorgde voor een 'wrang en bevreemdend gevoel'. Zou die derde corrector inderdaad zoveel meer van de examenstof weten of hebben beide correctoren zitten slapen tijdens het nakijken? Of is er wellicht iets anders aan de hand?

TIJDSDRUK

Casus 2 gebeurde op de middelbare school van een andere docent. 'Mijn collega had per mail een Word-bestand toegezonden gekregen met daarin de vragen waar zijn tweede corrector het niet mee eens was. Onder het nummer van de vraag stond de naam van de betreffende leerling met daarbij meestal '-1' en bij een enkele leerling '+1'. De tweede corrector belde later om uitleg te geven bij dit document. Hierbij gaf hij aan dat het verschil tussen mij en mijn collega groot was. Naar zijn mening keek ik veel soepeler na. Hier ging mijn collega verder niet op in. De antwoorden van de leerlingen werden besproken. Mijn collega kreeg bij een paar leerlingen gelijk, maar bij de meeste leerlingen bleef de tweede corrector bij zijn standpunt. Toch ging mijn collega uiteindelijk akkoord. Ik werd later gebeld door de collega van deze tweede corrector. Deze man wilde de antwoorden van mijn leerlingen niet voorlezen, waardoor ik geen weerwoord kon geven op de punten die de tweede corrector in mindering wilde brengen. Daarom stelde ik voor om af te spreken in het midden van het land. De tweede corrector wilde dat echter niet. Ik besloot om toch maar bij de school langs te gaan, alhoewel dit een tripje naar de andere kant van het land zou betekenen. Mijn rector vond een afspraak in het midden van het land het meest passend, dus ik had nogmaals

gemaild om ergens in het midden af te spreken. De tweede corrector antwoordde vervolgens dat hij zijn rector (het 'bevoegd gezag') had ingeschakeld. Het was inmiddels maandag en donderdag zouden de leerlingen de uitslag krijgen. De communicatie tussen ons – de eerste en tweede corrector – verliep uiterst moeizaam. Daarom werd na overleg met de beide rectoren besloten nogmaals met elkaar te bellen, maar nu met de examensecretaris erbij aan beide kanten. Na een paar vragen werd geconstateerd dat dit geen zin had: we kwamen niet nader tot elkaar. De dag waarop de leerlingen de uitslag te horen zouden krijgen, kwam steeds dichterbij. Op dinsdag werd besloten de examens per koerier op te laten halen van de school van de tweede corrector. De Wolf-formulieren zouden erbij gedaan worden met daarop de vragen die volgens de tweede corrector niet goed waren nagekeken. Toen de examens aan het einde van de ochtend op school arriveerden, bleken er alleen maar lege Wolf-formulieren bij zitten. Mijn collega en ik wilden de vragen samen nogmaals nakijken en bespreken, maar we wisten dus niet welke vragen we moesten bekijken. Woensdag 10 juni rond 11 uur 's ochtends werden de Wolf-formulieren gemaild. De examensecretaris van de andere school was wel gebeld op dinsdagmiddag, maar de tweede corrector was afwezig. Mijn collega en ik liepen vervolgens alles nog eens door. Op sommige punten waren we het eens met de tweede corrector. Er was echter ook een aantal antwoorden waarbij met literatuur aangetoond kon worden dat het juist was en dat de tweede corrector daar dus geen punten van af kon halen. Aan het einde van de middag gingen we naar het kantoor van de rector om met hem en met de examensecretaris

onze bevindingen door te nemen. Door de late en onvolledige levering van het examenwerk door de tweede corrector was de factor tijd van groot belang. Samen met mijn collega, de examensecretaris en de rector overlegden we over mogelijke scenario's. De rector gaf aan in onderhandeling te willen gaan, maar wel gericht en in nauw overleg met mijn collega en mijzelf. Als de andere school namelijk niet verder wilde praten, zou er een derde corrector moeten komen. Het was één dag voordat de uitslag van het examen bekend moest worden gemaakt en dat betekende dus dat een paar klassen van onze school die dag nog geen uitslag zouden krijgen. Dit zou ontzettend vervelend zijn voor de betreffende leerlingen, en ook niet goed voor de naam van de school als de diploma-uitreiking moest worden uitgesteld.

Wij kozen een paar vragen uit waarover zou worden onderhandeld en een paar leerlingen waarvan we dachten dat het erom zou spannen. Extra lastig was dat het werk van mijn collega was bekeken door een collega van de tweede corrector. Daardoor konden de vragen waarop hij had toegegeven niet meer naar voren komen. Mijn collega en ik trokken ons terug en maakten vervolgens een A4'tje met punten. De rector belde de andere school en vertelde later dat ze eruit waren gekomen. De meeste punten werden toegekend en onze leerlingen kregen gewoon op tijd de uitslag. Toch bleef ik achter met een ontevreden gevoel. Over een aantal vragen was immers niet gesproken. Bij die vragen werden gewoon de punten van de tweede corrector overgenomen.'

KOM ER SAMEN UIT

Uit bovenstaande casussen blijkt dat het voor alle partijen beter is om er samen uit te komen. Op

een professionele manier communiceren en dus openstaan voor argumenten van de ander zal zowel de eerste als de tweede corrector een bevredigender gevoel geven. Tevens kan voorkomen worden dat een derde partij een bindende uitslag moet geven. Dat levert alleen maar stressvolle weken op, omdat u het dan helemaal niet meer in de hand hebt en bent overgeleverd aan de kunde van de onbekende, derde corrector.

Om veel gebel en gediscussieer te voorkomen zou het wellicht beter zijn om de leerlingen een centraal examen te laten maken waar meer gesloten vragen in zitten dan nu het geval is. Het moet voor de examenmakers toch een koud kunstje zijn om een examen te fabriceren waar vragen in zitten waarbij een duidelijk eenduidig antwoord wordt verlangd. Te denken valt aan een vraag waarbij afbeeldingen gekoppeld dienen te worden aan bronnen, of een chronologievraag bestaande uit alleen maar bronfragmenten. Voor de open vragen zou een correctievoorschrift waarbij in plaats van de zinsnede 'de kern van een goed antwoord is...' meer gebruik wordt gemaakt van 'een voorbeeld van een goed antwoord is...' beter passen bij het vak. Misschien levert deze formulering juist meer discussie tussen correctoren op, omdat de antwoordrichting minder is voorgeschreven; het doet wel meer recht aan de verschillende visies die er bij het vak geschiedenis nu eenmaal altijd zijn. Daarnaast is het wellicht verstandig om ervoor te zorgen dat het geschiedenisexamen als eerste in de reeks wordt afgenomen: de netto-nakijktijd is immers

voor een docent geschiedenis vele malen langer dan de corrigeertijd van een docent van een ander examenvak. Volgens een onderzoek van Cito zelfs langer dan van een docent Nederlands!² En zelfs drie keer langer dan van docenten Duits en muziek. Kortom, geef ons meer tijd en zorg voor een 'ander' examen. Er moeten toch genoeg mogelijkheden zijn om een examen te maken dat differentiërend is, onderscheidend werkt, diepgang heeft, vele historische vaardigheden toetst, maar dat voor de corrector (eerste, tweede en – liever niet – de derde) makkelijker te corrigeren valt. De afgelopen jaren kwam er slechts sporadisch een vraag voorbij waar niet over gediscussieerd hoefde te worden. Geschiedenis is en blijft een prachtig vak. Het blijft vooral een discussie zonder eind en dat moet het ook zeker blijven, maar liever niet bij het centraal examen. Een korte discussie over een enkel antwoord van examenkandidaten valt te prevaleren boven een onbevredigend gevoel bij alle betrokken partijen (docent én tweede corrector). Examenmakers, neem de handschoenen op! ■

¹ Het gaat om derde correctoren bij de niveaus: vmbo, havo en vwo. Bron: Inspectie van het Onderwijs.

² Hans Kuhlmeier en Ed Kremers, *De praktijk van de eerste en tweede correctie. Samenvatting van onderzoek naar het functioneren naar het CSE (Arnhem 2013)*. Te vinden via de website vo-raad.nl.

**'WELLICHT IS HET VERSTANDIG OM ERVOOR
TE ZORGEN DAT HET GESCHIEDENISEXAMEN
ALS EERSTE WORDT AFGENOMEN'**